ANOMALIJE čine tri prozne celine koje povezuje priča o potrazi za smislom života.

KOKAIN I AVELJ: Narator pod uticajem narkotika pripoveda alegorijsku priču o mrtvima koji se vraćaju iz carstva mraka, među žive. Iako je njihov dolazak ispraćen ovacijama, uklapanje prošlosti i sadašnjosti prate prepreke jer živi nastavljaju dalje. Kada se konačno sazna da su se mrtvi vratili kako bi živima saopštili jednostavnu ali subverzivnu istinu o pitanju smisla života – radostan događaj vrlo brzo postaje mračan, a iz živih isplivava radikalno zlo.

TRINAESTO PRASE: Usamljena baka Cica pronalazi malo prase ostavljeno da skapa pored kontejnera, neguje ga u svom stanu i naziva ga Gica. Cica i Gica postaju najbolje prijateljice. Vremenom, njihovom gotovo utopijskom odnosu zapreti opasnost, od strane stambene zajednice koja ne želi svinju u svojoj zgradi.

PRSTEN RASPOLOŽENJA: Živko, mladi švaler sa izraženim strahom od smrti, prisustvuje dosadnoj seoskoj svadbi na kojoj vreme odjednom počinje da teče ubrzano. Iako niko ne smatra da je to neobično, Živko pokušava da preuzme kontrolu nad sudbinom u svoje ruke.

STRAHINJA SAVIĆ (1991) diplomirani je filmski i televizijski reditelj, autor knjige *Narativni univerzum Živka Nikolića*, nastale po istoimenoj doktorskoj disertaciji. Režirao je kratkometražne igrane filmove. Ovo mu je prva prozna knjiga.

Strahinja Savić Anomalije

Strahinja Savić

Anomalije

Raška škola

Strahinja Savić

ANOMALIJE

Urednica
Aleksandra Vasiljević

Naslovna strana
Bartolomeo Passerrotti *Allegra compagnia*

Izdavač
Društvo Raška škola

mail: *drustvoraskaskola@gmail.com*

Štampa
Talija, Niš

Knjiga je štampana u 100 numerisanih primeraka sa potpisom autora

Primerak br.

Strahinja Savić

Anomalije

Društvo Raška škola

Kokain i Avelj

Anomalije
1

Ne znam da li je za ovu priču bitno da znate ko sam. Možda ću vam u jednom trenutku to otkriti, ako procenim da je potrebno. Za sada, dovoljno je da znate da sam narator, onaj koji priču priča. A priča je uvek važnija od pojedinca, kao što je važno da pronađe slušaoca, čitatelja. Ideja da ova priča možda neće naći nikoga me pomalo uznemirava, ali i uzbuđuje.

Možda ću vam otkriti tek poneki detalj o sebi. Volim da se drogiram i volim da slušam *Nine inch nails*. Ne podnosim dosadu, pa se verovatno zato i drogiram. Uzimam samo kokain. Danima mi bude loše, ali to mi je jedina zabava. Što se tiče pomenutog benda, u njihovom agresivnom zvuku pronalazim mir. Kakofonija sveta odjednom postaje harmonija, a ja dođem sebi, budem *bliže Bogu*. Imam osećaj da

moja egzistencija traje večno, pa opet ne pronalazim hrabrosti da stavim tačku na to. Nisam tražio da budem ovde, niko me nije pitao da li želim da postojim, pa eto, svejedno sam tu.

U priči koju ćete, nadam se, saslušati, likovi nisu bitni. Zato su i obeleženi simbolički, oni su strukturalni čvorovi nečeg dubljeg i većeg. Još uvek ne znam šta želim sa ovom pričom, jedino što me nagoni da je ispričam jeste što me dugo ništa nije tako uzbudilo ili uznemirilo kao događaji koji slede.

Anomalije
2

Ova priča je univerzalna, alegorijska. To znači da nije važno gde i kada se ona dešava. U pitanju je grad. Prazne, puste ulice. Kao da se desio smak sveta i ljudi su nestali. Međutim, kada pažljivo pogledate, ugledate lica načičkana na prozorima. Mladi i stari, lepi i ružni, mršavi i debeli, guraju se da bi bolje videli šta se događa napolju. A tamo se ne dešava ništa. Šta onda gledaju, šta čekaju?

Prolazite kroz grad, tražite razlog njihovog zabrinutog, uzbuđenog zurenja; pogledate u nebo, ono je olujno, živopisno i, mada deluje uzbudljivo, ne izgleda preterano neobično.

Tek posle nekog vremena shvatate da je oko gradskog groblja velika gužva, i to neobična: svi stoje kao ukopani, u tišini, čekajući, poput onih sa prozora. Među njima su i kamere, rogobatne,

televizijske. Iza njih su snimatelji, sa slušalicama na ušima i mikrofonom kod usana, komuniciraju sa nekim, verovatno rediteljem u reportažnim kolima. Kamere su, poput pušaka, uperene prema groblju, slikaju ga i kadriraju. Da li se to odigrava neka predstava na groblju?

Otkucava podne. Oglašavaju se crkvena zvona, svih gradskih crkvi. Poput nekakvog hora, zvona u tom trenutku prave ambivalentnu, radosnu ali i napetu, sakralnu atmosferu.

Narednih nekoliko minuta se još uvek ništa ne događa. Snimatelji se znoje, prost narod se jedva trudi da se ne pomera. I onda, oko 12:05, nešto se na groblju pomakne. Neka prilika, definitivno ljudska, doduše pognuta, prljava, u dronjcima, ali živa. Muškarac je u pitanju, reklo bi se u svojim pedesetim. Hoda – teško je ovo opisati – kao da se tek rodio. Posmatra svet u čudu, zbunjeno, ne veruje vlastitim očima, kao da se priseća, u tom trenutku, svega što je davno zaboravio – boje i oblika drveća, mirisa smrdljivog gradskog vazduha, zujanja skoro izumrlih in-

sekata, neravnina u betonu. Hoda sporo, zastajkuje, a kada ugleda narod, uplaši se. Strah traje tek nekoliko trenutaka, zatim nastupaju osmeh i suze. Odmah iza njega, pojavljuje se starica, odeća joj se prepoznaje tek u naznakama, ona je skoro gola pa je prizor neprijatan. Kosa joj je dugačka, do zadnjice, kreće odmah da plače. Sledeći je dečak, u divnom kariranom odelcetu, reklo bi se da ima desetak godina, a kosa mu je porasla do ušiju.

Zvona zvone još jače, snimatelji trzaju kamere da bi uhvatili prilike kojih je sve više, a narod je u šoku.

Sve to ide uživo na nacionalnim frekvencijama, dok ostale televizije od njih pozajmljuju signal.

3

Obožavam kokain. Uzimam ga dovoljno dugo da sam razvio uslovne reflekse, koji počinju mnogo pre nego što ga stavim u sebe. Postanem srećan čim pošaljem poruku dileru. (Trudim se da ne menjam dilere. Međutim kada nestanu, primoran sam da pronađem novog. Ili novu. Nisu uvek muškarci.)

Kada mi diler odgovori na poruku – a to se dešava najčešće u roku od petnaestak minuta – odmah otvaram flašu vina – belog, nikako crvenog – i krećem lagano da ga pijuckam. Vino me spusti i pripremi adekvatno za konzumaciju kokaina. Šetam se kroz stan i naprosto se osećam dobro. Kada se pojavi poruka da su stigli, sjurim se niz stepenice kao da zgrada gori. Uvek sam se pitao kako je moguće da nikada nisam polomio nogu u tom trku. Tako sam bio srećan davno, ka-

da sam bio mali, dok današnji svet još nije nastao.

Upadam u kola dilera, na zadnje sedište, nasmejan kao da mi Anđeo donosi blagovesti. Uvek se kratko ispričam sa njima i uvek im prija moja energija. Često ih je dvoje, devojka i momak, obično on vozi a ona predaje robu. Sve se to dešava vrlo brzo (jer sam pijan), uzimam paketić u dlan, pridržavam ga inteligentno kostima od dlana (bavio sam se mađioničarskim trikovima davno pa sam vešt u skrivanju sitnih predmeta u ruci) i istrčavam iz auta.

Penjem se do stana još brže nego što sam sišao. Perem ruke tri puta jer sam dirao novac i kvake, dezinfikujem ih alkoholom, uzimam još jedan gutljaj vina i otvaram paketić pažljivo, nad tanjirom. Imam samo bele tanjire i to me malo nervira – na crnima bi se lakše prepoznao prah. Vadim karticu apoteke iz novčanika i počinjem da mrvim. Pravim pažljivo dve linije za početak, sa velikim zanimanjem. Uzimam slamčicu, makazama odvajam jedan deo dugačak oko pet centimetara, prinosim kraj slamčice nozdr-

vi i uvlačim prvo jednu liniju, u levu nozdrvu, a zatim drugu liniju, u desnu. Onda sledi tipičan ritual: zabacim glavu unazad, a palcem i kažiprstom stisnem nos. Lice mi je u srećnom, orgazmičnom grču. Ostavljam vino – alkohol i kokain se ne mešaju – i polako počinjem da šetam kroz stan, opuštajući se, čekajući da droga proradi.

Sve što se dalje desi nije toliko zanimljivo i predvidivo je. Ne mogu da spavam nekoliko dana i plašim se za svoje zdravlje.

Anomalije
4

Nemojte se praviti glupima; jasno je da sa groblja nadiru mrtvi ljudi. Nije reč o zombijima ili monstrumima, ovo nije horor priča, u pitanju su umrli ljudi kojima je dato na dar da nastave tamo gde ih je smrt prekinula.

Nije neophodno – niti je izvodljivo – da ulazimo u to kako je moguće da mrtvi, dopola leševi, ožive. U pitanju je magija, Bog ih je poživeo.

Čim su mrtvi postali živi, nastaju telesni, birokratski problemi, jer birokratija je uvek pitanje tela. Pre svega, neophodno je napraviti precizne spiskove svih oživelih. Oni se više ne vode kao mrtvi, dakle zaslužuju da se vrate u stari sistem – potrebna su im lična dokumenta, na primer. Druga tačka tiče se spajanja nedavno mrtvih sa njihovim živim srodnicima, porodicama, rođacima. Treća, finalna ad-

ministrativna začkoljica je transport. Tu su, reklo bi se, živi najviše zakazali. Računali su na već postojeće gradske i međugradske autobuse, tako da je organizovan prevoz samo za maloletna lica, odnosno umrlu decu.

U trenutku kada mrtvi prestaju da budu mrtvi, izgubljen je svaki sloj svetog, sakralnog, demonskog, nazovite ga kako hoćete. Tada se, naprosto, sve promenilo. Iako se živi diče organizacijom ovog događaja (nije lako naterati ljude da ostanu kod kuće, a kamoli realizovati kvalitetan video prenos ovog događaja na grobljima širom sveta), ni u jednom trenutku ne razmišljaju o posledicama koje će povratak mrtvih ostaviti na njih. Emotivno-logističkim posledicama, pre svega, jer živi, nakon smrti mrtvih, nastavljaju dalje sa životima. To je, nažalost, poenta života, bio on čudo ili anomalija – on nastavlja dalje nevezano od emocija.

Neki se relativno brzo mire sa smrću bliskih, drugi su i dalje u crnini, ali svejedno: niko od živih ne može ni da zamisli u kojem će se smeru odvijati život sada kada su se mrtvi vrati-

li. Ne bave se time, jer su jednostavno zapanjeni njihovim povratkom. Tome, naravno, doprinosi i crkva, pogotovo hrišćanska, koja ceo događaj najavljuje kao najvažniji u istoriji čovečanstva. On je, ukratko, dokaz Božjeg plana: mrtvi su dočekani kao proroci, bića koja će ne samo otkriju da je Bog svemoćan, dobar i da postoji, već i da vrate žive na pravi put, na put pokajanja.

Strahinja Savić

5

Ljudi greše misleći da je Bog odgovoran za zlo, ili da, pošto je Bog dobro, zlo ne može da postoji... Sve i da je tačno da nas je neka viša sila stvorila, čovek i te kako ima slobodnu volju: ne mora da ubije, ne mora da udari, ne mora da pljune. Veoma je privlačno pomisliti da je čovek životinja – i jeste, tu nema dileme – ali to nije opravdanje za bilo kakav zločin prema drugom biću. Čovek može da se izdigne iznad svoje "prirode" i da donese ispravnu odluku, vodeći se brigom o drugima i njihovim blagostanjem. Eto, toliko je jednostavno.

6

Priča je alegorijska, to je već rečeno, pa kao takva ona ne mora da ima likove. Međutim pošto je čovek biće identifikacije (a i da bi vama bilo lakše da se snađete), uvešću tri lika. Svaki od njih pripada različitoj starosnoj grupi (mladi-srednji-stari), a radi lakšeg trčanja kroz priču ime najmlađeg će biti najkraće, srednjeg malo duže i starog najduže. (Nešto slično je radio i Dino Bucati u divnoj, podjednako alegorijskoj pripoveci *Sedam glasnika*).

Ispred novije zgrade u predgrađu zaustavlja se kombi, iz kojeg izlazi Aca (7). Iza prozora trećeg sprata stoje muškarac i žena, u suzama. Zabranjeno im je da siđu po Acu, popeće se on sam. Aca ukucava šifru na interfonu – još uvek je se seća a i nije menjana – pa veselo ulazi u zgradu.

Aca je pao sa klackalice na glavu- nekoliko dana nakon sedmog rođendana; drugarica na suprotnoj strani se spustila do poda i držala Acu dugo na visini; lekari su rekli da je sve u redu. Umro je nekoliko dana kasnije, tokom noći, od izliva krvi u mozak. Acin tata, atletski građen i kršan, drži u ruci čašu viskija i ispija je naiskap, posmatrajući vrata od zgrade koja se zatvaraju. Ponovo će, posle pet godina, ugledati svog sina, zahvalan je Bogu, odlazi do ćoška prepunog ikona, ljubi jednu po jednu krsteći se. Acin tata je i ranije bio pobožan, ali je veru počeo da koristi kao zaklon, spas, fetiš, nakon sinovljeve smrti. Iako je zvanično prošao kroz sve poznate faze tugovanja, još uvek se nije oporavio, u njegovoj duši ostala je crna rupa, gotovo je proždrala, smrt deteta je najteža smrt. Ali, Acin tata je i nastavio dalje, znao je da mora, znao je da može, sve sa bušnom dušom. Dokaz za to je lepa gospođa njegovih godina, koja stoji pored njega trudeći se da ne zaplače, čvrsto stežući Acinog tatu za rame, a njeni svedeni ali uredno sređeni nokti

ističu se na njegovoj crnoj majci. Ta žena je razvedena, a utehu je nakon što je saznala za muževljevu prevaru našla u Acinom tati.

Sve što se dalje događa je irelevantno, gotovo strukturalno, nalik je dejstvu kokaina odmah pri konzumiranju, euforija je uvek ista i samim tim nezanimljiva.

7

Kokain je postao moja jedina sreća. Više nisam u stanju da budem srećan bez kokaina. Reklo bi se da sam postao narkoman, zavisnik. To je, naravno, tužno, ali je istovremeno razumljivo. Šta da se radi, događa se, a meni je bar dozvoljeno. (Misli li tako svaki narkoman?) Pitate se koliko puta konzumiram. Svaki dan, jutrom. To mi daje dovoljno vremena da se naspavam za sledeće uzimanje (san i spavanje su mi veoma važni).

8

Žena u kasnim četrdesetim sedi u kafiću sa svojom nedavno oživelom majkom Isidorom (70) i obe plaču. Kako je moguće da je njena preminula majka ponovo živa, to je čudo Božje, slava Bogu, bunca žena, a plaši se da pomisli kako će sve to u praksi izgledati, jer Isidora ne zna da se njena ćerka verila, ili možda zna, u svakom slučaju žena ne zna da li Isidora zna ili ne zna, to je ubija, mama da li postoji neka verzija raja, nečega odakle si mogla da pratiš dešavanja na Zemlji, pita je ćerka, šta misliš o političkoj situaciji, postoji li pakao ili postoji samo raj. Isidora odbija da odgovara na ta pitanja, kaže da ne zna ništa o dešavanjima na Zemlji, to njenu ćerku ponovo dvostruko uzbudi, da li to znači da raja nema, kako će saopštiti mami da se verila, dobro je što je skinula prsten, čekaj, da li si sigur-

na da će se Isidora protiviti? Naravno da jesam, to je Isidora, ona je uvek bila posesivna majka, posebno otkada je muž, njen otac, napustio, pa se sveti svim muškarcima, posebno kroz njenu ćerku, jer ne želi da se njeno dete uda. Utom Isidora čvrsto steže ruku svoje ćerke i ona jednostavno zna da će vest o veridbi Isidoru skrhati, možda i više od same smrti.

9

Marko (35), patriota sa krstačom na leđima i edipovski vezan za svoj BMW, ne može da shvati da se njegova devojka, sa kojom je bio u vezi tri godine sve do njene smrti u automobilskom sudaru, vratila i da će se život nastaviti dalje, odakle je stao. On to želi, i dalje je voli, ali je sudbina otišla drugim smerom, mentalno je zatvorio to poglavlje života i oseća neprijatnost koja nadire iz stomaka, ka grudima. To je mešavina anksioznosti, euforije i tuge, ali Marko je emotivno nepismen pa ga taj nalet emocija plaši... A strah ne sme da bude deo nacionalnog identiteta! Stoga Marko uporno izbegava svoju (bivšu) devojku ali joj ne dozvoljava da ode. Ispituje zbog čega su se vratili, šta žele od živih, ona odgovara da će uskoro dobiti sve potrebne informacije, Marka nervira ova mističnost i

njih dvoje se posvađaju. A ona, bivša mrtva, takođe plahovite prirode, odlazi do kupatila, puni kadu, leže u vodu, ubacuje upaljeni fen. Umire na mestu i vraća se ponovo u carstvo mraka.

10

Uhapsili su mog dilera, što možda i nije loše, jer sam se poslednji put predozirao. Uzeo sam nekoliko linija više, spuštanje je bilo strašno, suočio sam se sa velikom prazninom, nisam ni pretpostavljao da tako nešto može da postoji. U ovim situacijama obično (sebi) kažem da ću pauzirati, ali praksa je pokazala da to nije istina. Neće me sprečiti ni odsustvo dilera na kojeg sam navikao. Moram što pre da pronađem novog.

11

Za predsednika mrtvačke stranke izabran je gospodin Petrović koji je umro u svojoj šezdesetoj godini od raka debelog creva (tome su doprineli uglavnom čvarci i pivo, konzumirani tokom dužeg perioda). Petrović je, naravno, za života bio aktivan član vladajuće stranke i mada su mnogi negodovali zbog njegovog povratka, ipak mu se obnavlja članstvo. Za prvu subotu u junu je najavljen veliki skup ispred skupštine, na kojem bi se delegat mrtvih obratio narodu sa važnim saopštenjem. Vest je ispraćena sa velikom pažnjom i već nekoliko dana pre događaja počinju da pristižu ljudi iz cele zemlje. Grad izgleda kao pijaca, gužve u saobraćaju rastu, čak se đubretarima povećavaju plate da bi radili prekovremeno. Očekuje se oko sto hiljada ljudi na skupu, broj veliki čak i za obraćanja samog šefa stranke, ali on nije ništa

mogao da uradi povodom toga. Brine ga, jedino, šta će to Petrović imati pametno da kaže narodu, ali ovaj ni da zucne pre skupa.

Sve protiče u savršenom redu. Naroda je zaista mnogo, ali ne više nego na šefovim mitinzima. Petrović, naravno, koristi priliku da se zahvali šefu, pozdravljajući sve prisutne a posebno članove stranke. Zatim poručuje živima da ne treba da traže od mrtvih odgovore kako je moguće da su se vratili; oni su došli da bi živima preneli važnu poruku koja se tiče tajne same smrti. U tom nastaje potpuni tajac, može se čuti muva u letu. Petrović skida naočare, smireno gleda ka masi i kaže *da posle smrti nema ničega, sve je jedna velika praznina i da nema Boga*. Tada sve staje, u neverici: voda u fontanama, ptice u letu, najlon kese u vazduhu. Niko ne zna kako da reaguje. Da bi prekinuo neprijatnu tišinu, Petrović dodatno pojasni kako nepostojanje Boga ne znači nužno beskorisnost religijskih institucija, baš naprotiv, ova poruka bi mogla da žive još više približi Bogu – odnosno ne baš Bogu, jer njega nema,

ispravlja se Petrović, već spiritualnosti i veri generalno. Na kraju krajeva, zaključiuje, vera jeste važnija od Boga.

Prvo „ua“ čuje se ubrzo posle ove rečenice, a prate ga zvižduci i poklici mržnje. „Boga ima“, „Bog postoji“, „Bog je naš“, pljušti sa svih strana. Kada na binu sleti prva plastična flaša, doduše prazna, obezbeđenje interveniše i sklanja Petrovića sa bine. Skup je ubrzo okončan.

12

INT. STAN ISIDORINE ĆERKE - DAN.

Isidora i njena ćerka sede za stolom. Isidora je smirena, a njena ćerka zabrinuta.

ISIDORINA ĆERKA
(odjednom)
Ali mama... kako je moguće da nema ničega ako si se ti vratila iz mrtvih?

Isidora pogleda ćerku.

ISIDORA (smireno i nasmejano)
Nema. Sve je jedna velika crna rupa.

Isidorina ćerka se prestravi.

ISIDORA (cont'd)
A i da nečega ima, ja se toga ne sećam.

Isidorina ćerka ustane, šeta se po stanu, pokušava da suzbije neprijatne misli.

ISIDORA (cont'd)
Dete, to ne treba da te brine. Ovo je sjajan način da nađeš smisao života.

ISIDORINA ĆERKA
(plane)
Imam smisao!

Isidora je zbunjena.

ISIDORA
Šta?

ISIDORINA ĆERKA
Ja sam verena ma-
ma! Udajem se!

Isidora je šokirana.

ISIDORA
Za koga? Je l' za Gorana?

ISIDORINA ĆERKA
Ne mama, ne za Gorana! On je uvek bio tvoj miljenik, ne moj.

ISIDORA
(željno)
Za koga sine?

ISIDORINA ĆERKA
Za jednog Miloša. Ne znaš ga mama.

ISIDORA (željno)
Pa kad ću ga upoznati?

ISIDORINA ĆERKA
Sutra, prekosutra.

ISIDORA
Što ga ne pozoveš sada?

Isidorina ćerka posmatra majku. Dolazi do Isidore, zagrli je.

Uzima telefon, ukucava verenikov broj.

13

Tako su vernici – bilo koji vernici – postali fundamentalisti. Mnogi su smatrali da je poruka mrtvih deo Božjeg testa i znak da veru treba još više pojačati. Počela su ubistva mrtvih ljudi, Petrovića su prosvirali snajperom nekoliko dana posle govora – njegov nemrtvi mozak se prosuo po tek očišćenom staklu kafića gde je u tom trenutku pio kapućino – i grad je ponovo bio opasan demonstracijama. Jedan deo demonstranata zalagao se za mrtve i njihovu poruku, a drugi deo ih je smatrao satanistima, palim anđelima, onima koji se lažno predstavljaju. (Bog je sve, dakle Boga mora da ima.)

Jedino u čemu su se dve sučeljene strane slagale bilo je neumereno prepuštanje užicima: svako je iskoristio poruku mrtvih (bilo da se sa njome slagao ili ne) da preteruje – u opijati-

ma, hrani, piću, seksu. Grad je danju bio ratna zona, a noću velika žurka na koju su svi bili pozvani.

14

Na jednoj od takvih žurki u "podzemlju" (gore je došlo gore) zatičemo Marka, kako penetrira u devojku koja pripada mrtvima (samo on to ne zna). Ovo mu je sedma večeras, prestao je da broji posle pete, kondom ne koristi (nikada ga nije koristio), samo razmišlja o tome da je ovo zgodna situacija da raširi svoje nacionalističke gene. Sada kada je sve dozvoljeno nije bitno sa kojom devojkom je u vezi a koja mu je ljubavnica. Sve su tu, sve su dostupne, sve vole svoju zemlju. Marko u stvari ne vodi ljubav, on siluje, jer smatra da što je veći bol, devojka više uživa. Tako su ga, uostalom, naučili u jedinoj školi koju je do kraja ispratio, internet pornografiji. Marko ne misli na svoju bivšu devojku, ona se ubila, đubre, samoubistvo je najveći greh. Dvostruko đubre! Em je umrla,

a onda se još ubila! Dvaput je odbila dar života! Dok razmišlja o tome, još jače zabija svoj penis, za koji misli da je veliki a u stvari je prosečan, u osmu devojku.

Negde pre svitanja, tokom prvog sna, on sanja kako odlazi na misiju za očuvanje života, nešto poput krstaškog rata. Kada se probudi, odlučuje da počne da ubija mrtve. To je jedini način da se oduži svojoj zemlji.

15

Acin tata se trudi da izgleda sabrano, ali u njemu je tornado misli, emocija i nesvarenog alkohola. Nalazi se u stanu, u društvu ljubavnice i njenog sina, godinu dana starijeg od Ace, a u drugoj sobi su bivša žena i Aca, razgovaraju o Bogu. Acin tata ih je ostavio same ali se trudi iz petnih žila da čuje sve što oni govore. Acina mama, kroz suze, pokušava da roditeljski objasni Aci kako nije moguće da Bog ne postoji, uostalom Aca joj je, pre svoje smrti, govorio da će uvek sve biti u redu zahvaljujući Bogu. Aca hladnokrvno, zamenjujući ulogu roditelja i deteta, odgovara da je to verovatno pokupio od nekoga i da je odsustvo Boga izvesno, mrtvi su se vratili da to saopšte. Acina majka tone sve više u depresiju, ne može da veruje da je sin kojeg je sahranila pre pet godina živ, a nije sprem-

na da se suoči sa besmislom života. Aca je ipak podseća da odsustvo Boga ne znači odsustvo smisla, svako od nas daje smisao životu, svako od nas pravi smisao.

Ljubavnica Acinog tate naslanja se Acinom tati na rame, mazi ga, pokušava da skrene pažnju na sebe, na kraju krajeva njegov odnos sa bivšom ženom više i ne postoji. Međutim Acin tata nije u stanju sada da misli na nju, razmišlja samo o prošlom životu, o Acinoj mami i Aci, o tome kako im je bilo lepo i kako možda sve može da bude isto, ako ne i bolje. Sin ljubavnice Acinog tate oseća da se u njegovoj mami rađa bes, pa počinje da manifestuje agresiju. Kada Acina mama i Aca završe razgovor, na kratko ostavljaju dvojicu dečaka zajedno, kako bi "odrasli" popričali. U tom, ova dvojica se potuku, sin ljubavnice Acinog tate napadne Acu plastičnim kamiončićem, udara ga u glavu, Aci ostaje modrica. Dečak koji ga je napao smatra da se bori za pravdu, za Boga, za veru, a u stvari se bori da njegovoj mami bude bolje, jer ne može da podnese da je vidi nemir-

nu. Odrasli reaguju, moraju da reaguju, a svesni su da dečaci samo odigravaju poljuljan mehanizam složenog odnosa.

16

Najveći zločini neohrišćana, kako su sektu nazvali mediji, počinjeni su u skrivenim prostorijama novonastalog „podzemlja“, gde je sve bilo dozvoljeno. Neohrišćani su, suštinski, bili radikalni ekstremisti koji su se zalagali za povratak primordijalnom hrišćanstvu (zaboravljajući pri tome da „konsultuju“ izvorni tekst i njegovu poruku mira i ljubavi). Oni su mrtve, u tom smislu, smatrali jereticima, jer su sopstvenim povratkom i porukom koju su doneli negirali postojanje Boga. Bog postoji i Bog je sve, stoga mrtvi ne smeju da govore.

Neohrišćani su svoje zločine sprovodili pedantno i pripremljeno, spretno planirajući svaki korak. O njihovim zlodelima se puno pričalo a malo zaista znalo, jer su informacije o torturama plasirali jednom mesečno, na

društvenim mrežama. Uglavnom su bili u pitanju snimci mučenja, često iste osobe kroz vreme. Patnja tela je za njih igrala posebno važnu ulogu iz više razloga: na taj način su rekreirali Isusove muke sa jedne strane, a sa druge dokazivali da su mrtvi ništavni i potrošna roba. Ako Boga nema, sve je dozvoljeno. Najveće kritike opozicionara ticale su se sličnosti lova na veštice i ubijanja ex-mrtvih ljudi. Brutalni snimci sakaćenja, otkidanja delova tela, vađenja organa na živo postali su viralni, sve sa ciljem da se dokaže da mrtvi u stvari nisu mrtvi, već veoma živi, sposobni da i te kako osete i pokažu bol. A da nisu odbacili Boga, Bog bi ih spasio. Sve je ovo naravno ličilo i na brojne političko-nacionalističke sukobe sa ovih i drugih prostora; već se znalo koji su glavni generali, a jedan od njih je bio Marko. On se posebno dokazao surovošću prema žrtvama, bivše mrtve je mučio mesecima, ostavljajući ih u nenormalnim bolovima i patnji. Sa mnogim ženama nad kojima je vršio svoje eksperimente imao je seks pre mučenja i baš zato su

ga još više poštovali. Uostalom, seks i tortura su telesne stvari, a kako je dole privremeno zamenilo gore, koga briga gde je granica.

17

Draga kćeri,

Znam da ti moj povratak nije bio lak, mogu samo da zamislim koliki je to bio šok za tebe a i za ostale ljude. A veruj mi, kako ne odlučujemo da se rodimo, tako nismo odlučili ni da se vratimo, da budemo ponovo rođeni. Ja se možda i ne bih vratila, mrtvi treba da ostanu mrtvi i sve je ovo jako, užasno komplikovano. Žao mi je što sam ti donela ovoliku pometnju i hoću da ti kažem da ću te uvek voleti, bilo živa, bilo mrtva.

Miloš je divan. Oduševila me je njegova energija, dobrota, smirenost, vi kao da pripadate jedno drugom, jako ste lepi, a i vidim da ti puno znači. Mislim da može da bude divan otac, ali neću da te pritiskam dodatno oko toga, ima vremena, mladi ste.

Imaš moj blagoslov za svadbu. Presrećna sam zbog tebe.

Znaj da mi je jako teško i zbog poruke koju smo doneli. Ali ta poruka - da nema ničega posle - ne treba da te obeshrabri, već samo da te natera da život zavoliš još više.

Uvek sam tu zbog tebe,

Tvoja mama Isidora

18

Acinog tatu je ljubavnica napustila, intuitivno osetivši se viškom, a kako ona nije žena koja voli neprijatne i negativne situacije, odlučila je da taj odnos prekine unapred. Njen odlazak je Acinog tatu dokusurio, u njemu se pojavila neka nekontrolisana mržnja prema oživelom detetu. Ali, čovek oseća veliku krivicu, jasno mu je da Bog namešta drugu šansu u njegovom životu; ko se, uostalom, može pohvaliti prilikom da proživi ponovo uništeni život? Međutim, razum mu govori da ne sluša veru, jer se događa čudo, koje donosi poruku sa neba – da neba u stvari i nema, odnosno da gore nema nikoga. Kako onda Acin tata može da sve to posmatra kao Božji plan? Čiji je to plan, ako Boga nema? Nekog Boga Bogova? Ova misao je uvek opravdanje sledećeg gutljaja viskija. U jednom od takvih

zaleta, Acin tata ne primećuje da je sinu otvoreno rekao da ga mrzi što se vratio i da je trebalo da ostane mrtav; kada mnogo popijemo popuštaju sve mentalne blokade i disfunkcionalne emocije, krivica je uostalom takav tip emocija, nastala je u jeziku, a kada je to izgovorio pitao se da li on to zaista veruje, ali ako veruje, da li je on vernik, a kako može da bude vernik ako Boga nema, i tako u nedogled... Nije mu lako, nije svestan da mu nije lako; on je oličenje muškosti, omiljen kod žena, kod njega nema mesta za te slabe, ženske emocije, za ta preispitivanja, vera je jednostavna, samo je važno da čovek veruje, pa dakle, da li on veruje? Da li da samo nastavi da veruje? Ali ne može da nastavi, jer vera savetuje prihvatanje, on bi onda morao da obnovi svoj stari život, ali je stari život odavno odbacio, nedostaje mu ljubavnica, nedostaje mu njen sin, on Acu više i ne poznaje, živ čovek se menja na svakih pet minuta, mrtav verovatno ne ali Acin tata se promenio i to je dovoljno.

19

Isidora je lagala, grade
Lagala da voli balade
I da voli Miloša

Sipala mu je otrov u čaj
Cijanid
Ili nešto slično

Miloš se probudio mrtav
Venčanje je otkazano
A nevesta uplakana

„*Nisam ja za džabe umrla*
Da bi ti se ti udala za debila
Nisam ja za džabe oživela
Da bi se ti bilo šta pitala“

Majka je zakon
Majka je zakon oca
Majka nikada ne umire
Majka te jedina voli

Oprosti mi, dete

20

Vlast je shvatila da je potrebno da reaguje nakon Miloševog poslednjeg i najpoznatijeg zločina. Jednog ex-mrtvog mladića, umrlog u svojoj trideset trećoj godini, Miloš je zadavio, a zatim ga raspeo, imitirajući Isusovo raspeće, na zid jedne crkve. Nije propustio ni da mu zakuca eksere u noge i ruke, postavi krunu od trnja na glavu. Bilo je tu još ponekog "masnog" detalja, ali poenta je bila u inscenaciji. Žurka se polako bližila kraju, bilo je jasno da će mrtvi ili biti zaštićeni ili ne, u svakom slučaju, novi sistem je bio neophodan.

Takođe je bilo očito da će Miloš biti kolateralna šteta; biće mu suđeno za zločine, nevezano za odluku vlasti o statusu mrtvih. Mrtvi su predstavljali teret, sa kojim niko nije znao šta tačno da radi. Kako je trebalo posmatrati zločine

protiv njih? Isto kao protiv živih ili drugačije? Sve su to bila pitanja koja je narodna skupština obrađivala nedeljama, pre nego što je doneta odluka da se pokrene referendum. Taj dan je označio kraj odstupanja od normale. Devijaciji je bila neophodna sistematizacija.

21

Hvala Bogu, stigao je kokain, zaista sam bio u krizi! To je u stvari bila kriza identiteta! Slušao sam samo Lanu del Rej i bio strašno dosadan, a inače nisam. Ne znam kako je moguće da toliko dugo nisam mogao da nađem dilera, kao da su se uplašili od mene... Možda bi trebalo da i sam postanem diler? Nisam siguran da bih se snašao u toj poziciji. Dosta je tu pritiska! A onda, tu je uvek policija, u civilu ili uniformi, mada sigurno da postoji neki "dil" između policije i dilera. Ne bih znao!

No, sada to nije bitno, jao kako dobro miriše ovaj grumenčić... Nisam navikao da dobijam gram! Deluje mi veliko, da li ću moći da ga sačuvam za sledeći put? Da ga stavim u kutiju od naočara? Ili u aluminijumsku foliju? Da ga stavim u frižider? Najbolje je da ga stavim u frižider.

Uh, baš se lepo mrvi! Kako samo miriše! Kao da je belji od prethodnog! Možda ga mešaju sa nečim drugim. Koju sam karticu uzeo? Ah, od apoteke, nagonski. Koliko da iscrtam? Dve za sada. Da odvojim odmah deo za danas od onoga što ću sačuvati? Ma ne, posle ću.

Crtam. Uh, baš sam loše nacrtao. Nisam vukao čitava dva dana. Možda i tri. Nema veze. Slamčica! Gde je slamčica? Evo je. Sečem slamčicu. Spreman? Spreman. SNIFFFFFFFFF. Uh. Uh. Uh! Lepo! Rezi! Daj i drugu. SNIFFFFFFFFFFFFFFFFFFFFF. Uh, uh, uh! Baš dobro. Uh, pa to ide pravo u grlo! Fantastično! Stiskam nozdrve, guram prah u sluzokožu, da dođe brže do srca, da što pre zaboravim na sebe...

Strahinja Savić

22

Na referendumu održanom početkom decembra, većinski deo naroda oglasio se „za" da se mrtvi odvoje od živih i na taj način vrate tamo gde im je i mesto – zaboravu. Praksa je, jednostavno rečeno, pokazala da je suživot živih ljudi i sećanja strukturalno nemoguć. Uostalom, mrtvima će sigurno biti prijatnije jedni sa drugima, slični sa sličnima, umesto da su na meti teških zločinaca i verskih fundamentalista. (Kada smo toga, Marko je uhapšen i isporučen evropskom tribunalu zbog zločina protiv čovečnosti. Međutim, kako je reč o mrtvim ljudima, onima koji su imali prilike da prožive svoj život, on je osuđen na svega deset godina zatvora. Ceo proces bio je čisto formalne prirode.) Naravno, živi nisu Bog pa ne mogu da donose odluke o životu i smrti – a i

kakav bi to način bio da mrtvi ponovo umru – tako da je odlučeno da se mrtvi presele u posebne kvartove, getoe, suštinski – logore.

O tome šta se zaista tamo događalo i kakav je bio život unutra malo je ostalo zapisano, jer su logori, vremenom, zazidani i potpuno zatvoreni. Ostali su samo otvori za vazduh i vratanca za isporuku hrane. Govori se da su se mrtvi solidno organizovali i da su, uprkos teškim životnim uslovima, stvorili sopstveni mini-grad (imali su čak i dežurnog vodoinstalatera). Mrtvi su, na početku, transportovani po preciznim abecednim spiskovima, a predstavnici policije su dolazili da ih lično pokupe. Bilo je, naravno, i dezerterstva, što je surovo kažnjavano. Najvažniji aspekat organizacije bio je apsolutni prekid komunikacije živih i mrtvih. Time su mrtvi, zapravo, bili ponovo sahranjeni; ponovo su postali sećanja.

Krivica je mučila žive sve do proleća. Kada su se pojavile prve bele rade i napunili se gradski kafići, živi su odahnuli. Do jeseni, u potpunosti su

zaboravili na mrtve i na njihov povratak, a do kraja godine, o njima se nije govorilo ni u medijima. Svet je mogao da nastavi tamo gde je stao.

23

Sada je sve u redu. Sve je savršeno. Naporan je život bez droge.

Ko kaže da se Bog ne drogira? Tu sam ja sve vreme, samo sam odsutan.

Ljudi svakako rade ono što hoće. Toliko zvanja, toliko gluposti, toliko spominjanja mog imena, mada to i nije ime, to je neka polu-vlastita imenica. Šta, ja sam svemoguć, večan, i tako dalje, a ne smem da se drogiram? Nije mi potreban kokain? Oh, jeste, i te kako jeste, ljudi nisu svesni koliko su srećni što su smrtni! Večnost, pa to je potpuno jezivo. To je strašno! A svi sanjaju o večnosti! Hajte, dođite da iskusite malo večnosti, da vas vidim, siguran sam da bi posle pet minuta tražili da vam iscrtam liniju. I pravo da vam kažem, prestao sam da odgovaram i da slušam ljudske želje! Oni svakako urade šta žele, naprave pičvajz, veliku dramu...

Teško je biti čovek, ne kažem da nije, ali teško je biti i Bog ljudi...

E pa – ne moram.

A i konačno sam našao dobrog dilera. Na njega ću posebno paziti, važno mi je da bude što duže tu.

What have I become?
My sweetest friend
Everyone I know
Goes away in the end
And you could have it all
My empire of dirt
I will let you down
I will make you hurt
If I could start again
A million miles away
I would keep myself
I would find a way[1]

[1] Nine Inch Nails: *Hurt*

24

Nekoliko dana nakon zatvaranja mrtvih u logore, Isidorina ćerka je našla način ne samo da vidi već i da dodirne Isidoru. U pitanju je bila pukotina u jednoj baraci – ipak su ti logori bili čisto pranje para, ko zna od čega se i kako to gradilo. Isidorina ćerka je bila, prirodno, veoma ljuta na nju, ali želela je da se rastanu kako treba, nije bila sigurna koja će pre od njih dve umreti.

Potplativši široko jednog od čuvara, uspela je da sazna u kojoj je baraci Isidora. Kroz rupu dužine i širine pet sa pet centimetara, uspela je da prozre Isidorino oko, da je dotakne za prst i da joj proturi svežanj starih fotografija, na kojima je Isidora kao mala, još iz posleratnog perioda.

„Mama, kako si?“

„Dobro sam dete.“

„Mama hoću da znaš da ti sve opraštam.“

„Ne opraštaš mi, ali hvala ti.“

„Samo želim da imamo kraj kakav obe zaslužujemo.“

„To je lepo od tebe.“

Tišina.

„Meni je drago da vas je Bog poslao, ali mislim da je sve ovo bila greška. Postoji razlog zašto su mrtvi – mrtvi. Mada, Boga nema, zaboravila sam.“

„Grešiš, Boga ima.“

„Molim?“

„Bog nas je poslao.“

„Zašto ste onda rekli da je mrtav?“

„Zbog vas. Hteo je da vidi kakvi su živi.“

Tišina. Isidorinu ćerku obliva znoj.

„Pa kakvi smo?“

„Šta misliš, dete?“

Isidorina ćerka ćuti.

„Uostalom, jesi se nekada pitala koji su se mrtvi vratili?“

Isidorina ćerka čeka odgovor.

„Samo oni koji još uvek imaju nekoga živoga“, kaže Isidora. I nastavlja: „Mi smo vaša lekcija, test, a vi ste taj test pali.“

„Kako pali mama, a šta je sa onima koji su nastavili da veruju, koji su se protivili vašoj poruci?“

„Oni su nas ubijali, mučili i zatvorili u logore.“

Isidorina ćerka ćuti, nema šta da kaže. Pruža ruku Isidori, Isidora njoj, kroz rupu i to je njihov poslednji dodir. Isidorina ćerka umire tridesetak godina kasnije, a za Isidoru, kao i za ostale mrtve, ne zna se. Verovatno su još uvek u barakama, koje nisu ni za kurac.

Trinaesto prase

Anomalije

1

U noći pre nego što sam našla Gicu, sanjala sam da sam umrla. Tačnije, neko me je uporno gurao u nekakvu kutiju, iz koje nisam mogla da izađem. Nisam umrla od nedostatka vazduha, nego od nemanja izbora.

Sledećeg jutra, kada sam otišla da bacim đubre, opazila sam kesu okačenu na ispupčenju sa strane kontejnera. Kesa je bila skupa, radilo se o kesi namenski kupljenoj za đubre – a ko uopšte ulaže bilo kakav novac u kese u koje će staviti smeće? Samo bogati ljudi. U kesi je nešto bilo, neka sitna životinja, verovatno pas ili mačka. Gotovo odmah su mi krenule suze i osetila sam bes, teško se suočavam sa činjenicom da postoje ljudi koji mogu da urade takvo zlodelo. Uzela sam kesu, spustila na zemlju i iz nje je izašlo prase. Malo prase, ne veće od mačeta.

Gica je imala karakterističnu sivkastu mrlju u obliku osmougla oko desnog oka, bila je cela rozikasto-bela, a na leđima je imala zasenčenje, pigmentaciju u obliku krsta. Trebalo joj je nekoliko minuta da dođe sebi, nije mogla da diše u kesi. Pomislila sam kako je ona verovatno ono što ljudi zovu „trinaesto prase“; sigurno nije htela da sisa i bila je nemirna. Dakle, jedna nepotrebna svinja. Možda nisu imali vremena da je ubiju, da je bace u reku ili slično, pa su je samo ostavili pored kontejnera, da visi, a tako nije imala šanse da napusti kesu.

Kada je došla do vazduha, Gica je napravila nekoliko koraka u mestu, njušnula po ulici – gotovo da joj je pozlilo od smrada vrelog asfalta – pa me je pogledala direktno u oči.

U tom trenutku sam shvatila da smo postale prijateljice.

2

Gicu niko nije hteo.

U zoološkom vrtu su mi se smejali. Prvo, kada sam ih zamolila da malo smanje klimu, ipak sam ja žena u godinama. A kancelarija, ma to uopšte nije bila kancelarija, to je bila kapela! Mermerni podovi i zidovi, mozaici u obliku životinja, pa na sve to kao dodatak – tepisi od kože zebre, preparirane glave lavova, pa neke napunjene zmije ili zmajevi… Kao da se neko zabavljao rastavljajući i sklapajući mrtve (nadam se mrtve) životinje. A kada sam spomenula da je u pitanju svinja koju bih da udomim, smeh se nastavio. „Vama bi bila čast da se ta svinja nađe ovde, u mojoj galeriji!“ Naravno, mislio je na preparirane živuljke.

Tako je zoološki vrt otpao.

U Zavodu za zaštitu životinja (nisam ni znala da postoji!) objasnili su

mi da svinje nisu zaštićena vrsta i da je najbolje da joj skratim muke i odmah je predam nekoj klanici. Najbolje je, ako me ne mrzi, rekli su, da odvezem Gicu do Umke; tamo se nalazi jedna klanica, trebalo bi da koriste pištolj za omamljivanje, odnosno, tamo ne seku životinje na živo. Zaprepastila sam se, mislila sam da je to zlatni standard u svakoj klanici. I ta gospođa se nasmejala kao da sam poslednja budala, doduše ipak joj je malo bilo krivo što sam tako naivna. A zašto je ne bih ostavila nekome na selu, predložila je?

I onda sam se setila da na selu imam Radu, moju Radu, najbolju drugaricu moje pokojne sestre, ali sa Radom se nisam čula godinama. Zapamtila sam ime sela (Trbušani kod Čačka), često smo išli kod Rade dok je sestra bila živa. Hvala Bogu, do tamo se lako dolazi, uhvatila sam autobus i po sećanju došla do Radine kuće. Kuća je bila potpuno ista, jedino je plac ispred delovao šire i sređenije. Bila sam ushićena što ću videti Radu (da budem iskrena, volela sam je više od sestre, koja mi nije dozvoljavala da se družim sa njom), došla

sam do vrata, zvonila nekoliko puta, čak i viknula „Rado, Rado!“.

Iz kuće je međutim izašao debeli, bradati, proćelavi muškarac u gaćama i potkošulji (masnoj), sa nožem u jednoj ruci i slaninom u drugoj, njegovo „izvolite“ zvučalo je kao da se davi. Ukratko sam objasnila da tražim Radu, čovek je počeo da se smeje i rekao da je Rada tu, ali ne u toj kući, nego u večnoj, na groblju iza. Rekao je da on nema veze sa njom i da mu je ostavila kuću posle smrti, pretpostavila sam da joj je preuzeo kuću, to se stalno dešava; onda mi je palo na pamet da ga pitam u vezi Gice, ali me je slanina u njegovoj ruci odvratila od toga. Vraćajući se nazad, ka Čačku, da uhvatim povratni autobus, gledala sam druge kuće u Trbušanima; skoro svaka veranda je ponosito isticala kobasice koje su se njihale na vetru ili prepolovljene svinje bez utroba (creva su se još uvek pušila u lavorima ispod). Sve me je to veoma uznemirilo.

Imala sam sat vremena do polaska autobusa, sela sam u smrdljivi bife prepun muva da popijem tursku kafu,

da me malo digne, mada nisam često pila kafu.

Ne znam da li mi je kafa udarila u glavu, ili krvavi prizori, ili vrućina, ili to što sam shvatila da zaista nemam nikoga na ovom svetu (i Rada je umrla, mada mogla sam joj se i ranije javiti, čim mi je sestra preminula) – sve sam protumačila kao znak od Boga da Gicu zadržim i započnem da je negujem u svojoj kući.

3

Dok sam bila na osmočasovnom putu u Trbušanima Gica je pojela ili izgrizla: gajtan od pegle; mikrotalasnu pećnicu; papuče koje sam kupila na Buvljaku (to je najmanji problem, papuče se stalno cepaju, uvek sam u njima jer nikada ne izlazim iz kuće); plastični kanister od kuvala za kafu (začudo, nije ni pipnula gajtan); vrata od veš-mašine; plastično crevo od usisivača; babinu suknju; babinu knjigu recepata za kolače (to zaista nije morala da uradi); prozor u kuhinji, ceo prozor u kuhinji (odnosno, samo staklo, ali celo staklo! Kako li je ovo uspela? Verovatno je slomila donji deo, pa je ostatak otpao. A Gica je ostala neozleđena); trećinu sofe; i tako dalje.

Jedino što uopšte nije pipnula bio je televizor!

Bila sam šokirana i zbunjena. Nisam mogla sebi da objasnim kako je Gica uspela sve to da uništi. Po kojim kriterijumima je birala šta će jesti?

Pa i pored toga, jedan deo mene je bio srećan što je Gica sve ovo uradila. Konačno se, u mom stanu, dogodila veća promena! Toliko puta sam zvala i komšije i drugarice, dok su bile žive, da svrate na kafu. Nikad niko nije došao, nisu mogli, nisu imali vremena, znate već kako to ide, niko nema vremena za stare ljude, čak ni starci! (Naravno, dobro sam pazila da Gici ne pokažem da sam srećna. Uzela sam je u naručje i vodila kroz celi stan – kao da je u pitanju stan od dvesta a ne trideset četiri kvadrata – tiho razgovarajući sa njom: „Gico, ovo nisi smela! Nisi smela da diraš babinu suknju! Zašto si izgrizla vrata veš mašine?“ I tako dalje. A osetila sam i da je Gica bila srećna! Osećala se posebno, prijao joj je moj zagrljaj. Ma, mora da je sve to izgrizla od stresa, ipak su je ostavili da umre u najlon kesi.)

Posle smo, obe iscrpljene, ja od puta a ona od uništavanja, zaspale na

sofi. Spavale smo više od deset sati, ne pamtim kada sam se tako dobro naspavala, možda poslednji put kada sam bila zaista mlada.

4

I Gica i ja smo uživale.

Priznajem da zvuči malo čudno kada se kaže da baba drži svinju u kući i da je voli kao rođeno dete. Ali, to je bilo istina.

Gica i ja bismo se obično probudile negde između devet i pola deset, istovremeno. Onda bi se mazile i češkale, popričale malo jedna sa drugom - kako smo, da li nas nešto boli, i tako dalje. Onda bih ja stavila kafu sebi a Gici izmešala hleb sa vodom. Nekad bih dodala i mleko. Činiju sa njenom hranom sam uvek stavljala na sto, do moje kafe, nikada na pod. Gica bi pojela svoju hranu brzo i aljkavo, prskajući svuda naokolo; onda bi bila musava pa bih je obrisala salvetom. I pored toga, uvek bi sačekala da ja završim kafu pre nego što bi otišla od stola.

Onda bi izašle na terasu, Gica bi zadremala meni u krilu, a ja bih sedela na ležaljci. Radio bi tiho svirao muziku moje mladosti.

Baš smo se provodile.

Posle ručka, gledale bi televiziju i komentarisale događanja u svetu, u zemlji, politiku. Jedino smo uvek zaobilazile crnu hroniku. To ni Gica ni ja nismo mogle da gledamo.

Vremenom, dok sam boravila vani (morala sam da izlazim po penziju, do prodavnice, do kioska), Gica je naučila da me strpljivo čeka ne uništavajući kuću.

Obe smo našle balans, mir i zaštitu jedna u drugoj. Bile smo porodica, koju ni ona ni ja nikada nismo imale, jer su nas naše prave porodice odbacile.

5

Problemi su počeli, kao što to često biva, sasvim slučajno, bez jakog razloga i, rekla bih, u duhu iracionalnosti. Gica nikada nikome nije smetala! Niko nije znao da držim svinju u kući, ona nije pravila buku, čistoća je bila na perfektnom nivou! Jedino što su stanari mogli da čuju bio je moj glas, pa su verovatno mislili da sam luda baba koja priča sama sobom.

Moj prvi komšija, Petar, shvatio je da živim sa svinjom.

Izlazila sam iz stana da kupim hleb. Istovremeno je Petar, koji živi pored mene, zaključavao vrata svog stana, verovatno odlazeći na posao.

Petar i njegov brat bili su ribolovci u mladosti. Petar je bio vlasnik veganskog kioska za brzu hranu par ulica ispod. Nekoliko puta sam i ja kupila ponešto – obično neki slatkiš. Red

je, razmišljala sam, da ispoštujem i podržim komšijski preduzetnički poduhvat. Priznajem, proizvodi su bili izvrsni! Čoveku možda uopšte i nije potrebno meso, pa čak ni mleko, jaja…

Međutim, Petar je bio šokiran kada je video svinjsku njušku koja je izvirila kroz otvor vrata (Gica je, valjda, kao svaka znatiželjna životinja, htela da ispita hodnik).

„Imate svinju u kući?“

Samo je to izgovorio.

Ja sam počela da se pravdam: kako to nije obična svinja, kako ona ima dušu, kako mi je kao ćerka, kako su je odbacili, kako je ona trinaesto prase, i tako dalje… Ali Petrovo lice je postajalo mračnije!

„Komšinice, ali to je svinja!“

To je izgovorio sa toliko mržnje, da sam se šokirala! Da li je moguće da Petar propagira nekonzumiranje životinja zato što ih, u stvari, ne voli? Došlo mi je da ga to pitam, ali mi nije zvučalo logično! Što mu je onda smetala svinja?

To sam ga i pitala. Što mu smeta svinja?

Petar je samo frknuo i naglo uleteo u lift. Nije mi pridržao vrata, nije ni sačekao da uđem, ništa.

Čula sam da se za neke operacije na ljudskom srcu koristi svinjski zalizak. Znači, svinjsko srce je manje vredno, svinjsko srce ne oseća – ali nam je i te kako bitno, kada treba da spasimo čoveka? Zar nije onda čovek koji nosi svinjsko srce u stvari svinja? Bog – ako ga ima, a ja i dalje verujem da ima – učinio je ovaj svet raznolikim. A čovek sve gleda sebično iz svoje vizure.

6

Gica i ja smo čvrsto spavale – ja sam sanjala da letim, sa Gicom pored mene, nijedna nije imala krila, pa ipak smo letele – kada nas je probudilo kucanje na vratima. Pogledala sam na sat, tek je prošlo devet ujutru – ni kasno ni rano.

Došla sam do vrata, Gica je krenula za mnom, da pozdravi gosta. Pa ipak, kao da sam predosetila da se sprema neko zlo, rekla sam Gici da ostane u sobi.

Na vratima je bio Petrov brat Andrej. Andrej i ja smo imali dobar odnos – bar sam tako mislila. On je, za razliku od Petra, bio mesar! Držao je malu mesaru na drugom kraju grada, imao je više iskustva u poslu sa mesom nego Petar sa povrćem. Iako su im se interesovanja kosila, uvek su pomagali jedan drugome. Andrej je stanovao iznad Petra.

Andrej mi se iskreno nasmejao. Imao je širok osmeh, divne, savršene zube, sitnu bradu koja mu je tako dobro stajala. Baš je bio frajer! Uzvratila sam mu osmeh. Andrej je zatim rekao kako je čuo od brata da ja držim životinju u stanu. Odmah je nastavio dalje – on smatra da je to divna, humana odluka, danas kada životinje (mislio je isključivo na stoku, iako to nije rekao) više nemaju nikakvu vrednost, ili ih ubijaju u klanicama „kao što je njegova", ili se niko više ne zanima za njih, jer svi prelaze u vegane. Valjda zato što sam imala pik na Andreja, ubedila sam sebe da nema lošu nameru.

Pozvala sam ga u kuću da upozna Gicu. Andrej je seo na trosed. Otišla sam do sobe gde je bila Gica i otvorila vrata.

Zatekla sam Gicu kako se sakrila iza zavese. Potpuno me je zbunila! Gica nikada nije bila plašljiva, uvek je htela da vidi šta ima napolju, da se javi ljudima. Međutim ovaj put je prebledela. „Gico, pa šta ti se desilo..?", pitala sam je tiho. Ona je gledala ka vratima, preplašeno. Shvatila sam da je ugledala Andreja.

„Pa je li to gica prasica...“, rekao je.

Andrej je došao do Gice bez imalo zadrške. Podigao joj je samouvereno jednu nogu i pogledao papak. Zatim joj je pipnuo kožu na rebrima. Konačno, protrljao joj je nos, pa je Gica kinula.

„Savršena svinja“, promrmljao je.

Meni je bilo neprijatno.

„Pa jeste... Preslatka je“, maltene sam šaputala.

Andrej se okrenuo nazad i uputio prema izlazu iz sobe. Nije zastao, samo me je na kratko pogledao i nasmejao se, u žurbi.

Tek tada sam primetila da se Gica, jadna, upiškila od straha.

7

Nekoliko dana kasnije izašla sam do prodavnice, a neki mi strah stegao kosti. Imala sam slutnje, crne misli i nikako nisam mogla da izađem na kraj sa njima. U dvorištu zgrade srela sam Andreja i Petra, u društvu Jaše, advokata.

Sa tim čovekom nikada nisam imala jasan odnos. Nekada bi mi se javio na stepeništu, drugi put ne. Ovaj put, međutim, Jaša je došao do mene, uzeo mi nežno kese iz ruku, stavio ih na zidić pored stepeništa i zagrlio me.

Jaša je zatim započeo svoj monolog: svinje su prljave životinje, prenose zarazu, svinjetina bi trebalo da bude zabranjena. Uz to, po zakonu tom i tom, zabranjeno je držati stoku u stambenoj zgradi, na štetu drugih stanara.

„Na čiju štetu?“, upitala sam, a odmah sam i nastavila: „Gica nikome ne

smeta. Ne dam joj ni da izađe iz stana. Ona čak i ne grokće. Vaspitanija je od mnogih stanara."

Čim sam to izgovorila, odmah sam se ugrizla za jezik. Iako sam bila u pravu, moja izjava ih je uvredila. I više od toga – povredila im je sujetu, a sva trojica su bili veoma sujetni.

U tom se pojavila Jovana, Jašina supruga. Meni je ona, da budem skroz iskrena, uvek bila odvratna. Izgledala je kao lopov. Nosila je miniće, nadograđenu kosu u kikama i špicaste, lažne nokte, često roze boje. Ruke su joj krasile tetovaže gromova, loše urađene (da li ste znali da tetovažeri često vežbaju svoj rad na svinjskoj koži? Ne znam da li to rade na živim ili mrtvim svinjama, ali kako god – očigledno nije dovoljno što se svinje, ni krive ni dužne, rađaju da bi umrle, nego i pored toga tela im se iskorišćavaju za umetničko eksperimentisanje). Nikada mi nije bilo jasno kako jedan ugledan advokat može da ima takvu ženu. Imala sam utisak da ona u stvari predstavlja sve ono što Jaša zaista jeste. Znate, to vam je kao sa psima, oni često preuzmu

ulogu svojih gazdi. Iako se gazde trude da što više sakriju svoje pravo lice ili malograđanstvo, desi se da, dok se vlasnik ljubazno smeška, njihov ker vam grize nogavicu.

Jovana je pozdravila Jašu poljupcem u usta a zatim se okrenula meni. „Cico, batali tu svinju. Nemoj da se mlataramo po kućnom savetu."

8

U međuvremenu, kupila sam bazenče u Lidl-u na akciji za Gicu. Država nas častila bonusom na penziju, pa sam odlučila da iznenadim Gicu. Ma kakvo bazenče, to je u stvari bio lavor, ali je ipak bio lepše dizajniran od lavora. Samo najbolje za moju Gicu!

Ona se oduševila! Nije izlazila iz bazenčeta. Nisam ni počela da sipam vodu, Gica je već bila unutra na leđima, sa sve četiri uvis, a oči su joj odlutale. Dobro sam je okupala, a Gica je ostala u vodi. Mnogo je bila slatka.

Jedva sam uspela da je ubedim da izađe iz bazena, sva se smežurala. Tek noću je to uradila; dobro sam je obrisala a ona je odmah zaspala, nije stigla ni da dođe do kreveta, toliko je bila iscrpljena.

Gica se uvek radovala životu.

9

Dobila sam poziv za skupštinu stanara u vidu pismenog obaveštenja u poštanskom sandučetu.

Ponovo crne misli. Bila sam ubeđena da smo svrha tog sastanka Gica i ja. Razmišljala sam da ne odem, ali zaključila sam da bih samo bila još više uznemirena.

Nisam mogla dobro da spavam tih nekoliko dana, čekajući sastanak, a i Gica je, zbog mene, bila nervozna.

Ti skupovi su se inače retko održavali, a mesto okupljanja obično je bila prostorija pored podruma, renovirana i suštinski pripremljena upravo za ove svrhe. Imala je nekoliko klupa, poređane jedna iza druge, kao i mali prozor, koji je uvek bacao senku krsta na pod, od ulične svetiljke.

Feđa i Vuk su vodili glavnu reč. Oni su mi uvek bili simpatični. Mislim da

su potajno bili… kako se to kaže… Homoseksualci? Uvek su se tako slatko smejali, a nekad su znali i da dodirnu jedan drugog, tokom razgovora, šakom po grudima. Meni je to zaista bilo jako slatko. Sviđalo mi se što su to krili (Feđa je živeo na trećem, Vuk na petom spratu, ovaj drugi se doselio nekoliko godina nakon prvog… I obojica su imali kučiće. Njihovi psi su me obožavali.)

I danas su bili jako ljubazni. Izašli su za pult (ispred klupa postojao je pult, kao na bini) i počeli da pričaju o nekakvoj zmiji. Prvo sam pomislila da imamo zmije u zgradi. Onda sam shvatila da je zmija o kojoj oni govore, zapravo, metafora… Za mene i Gicu. Ili samo za Gicu.

Poenta njihovog govora bila je da su „idoli" strašno opasni, da se ljubavlju prema drugosti, umesto prema drugom, baš su tako rekli, stvara potencijalno opasan razdor. Iako niko ni u jednom trenutku nije spomenuo ni mene ni Gicu (svi ostali su klimali glavom na svaku njihovu rečenicu), shvatila sam da sam bila u pravu. Svr-

ha ovog sastanka je bila da poruka dođe do mene. Kakva poruka? Time su završili sastanak: da se zmija mora ubiti! Samo radikalna rešenja.

10

Te noći, nakon sastanka, uhvatio me je strašan strah. Počela sam da se bojim za moju i Gicinu sigurnost. Gica je, videvši da se ja ne osećam dobro, dobila dijareju, koju nikada nije imala. Bila je strašno zbunjena i tužna što nije mogla da jede sveže povrće, nego samo pirinač.

Počela sam da pakujem stvari u kofer. Gde sam mogla da odem? Ne znam, samo što dalje od te zgrade.

Završivši pakovanje, odgledala sam neki kviz na televiziji i to me je malo smirilo. Legla sam da odmorim. Razmišljala sam: a zbog čega ja bežim? I od koga? Pa niko mi nije „zvanično" pretio. I šta mogu da učine?

Shvatila sam šta sam mogla da uradim.

Sledećeg jutra, uzela sam nekoliko papira i jedanaest puta (za svaki stan)

ispisala olovkom datum i vreme novog sastanka stanara. Iseckala sam papir na manje delove, otišla do sandučića i ubacila po jedan u svako sanduče.

Vratila sam se kući, srećna. Bio je sunčan dan, izašla sam na terasu, a Gica je legla pored mene i zaspala. Konačno joj je prestala dijareja, pa je mogla da se odmori.

11

Znojila sam se pred svima; razmišljala sam da bi ipak bilo bolje da sam napisala na papir sve što sam htela da kažem.

Onda sam samo počela da pričam. Ne znam uopšte kako sam pronalazila reči, kao da je neko govorio kroz mene.

„Imajte milosti", rekla sam. „Imajte milosti, ja sam siromašna. Sve što imam je ta svinja. Evo, ako hoćete da me ošamarite, slobodno to učinite. A ja ću vam okrenuti i drugi obraz, ako treba. Verujte mi. Stavite se na moje mesto. Sigurno nekoga volite. Svako nešto voli. Zamislite da neko to poželi da vam oduzme?"

Zastala sam na kratko. Imala sam osećaj da su ih moje reči dirnule.

„Ja vam samo tražim da me prihvatite. Čak iako sam vam neprijatelj, a

nisam, prihvatite me. Znam da me mnogi od vas ne vole, ali svi ste mi prijatelji.“

Anomalije

12

Sledećeg jutra probudio me je Gicin plač.

Ne znam da li ste ikada čuli svinju kako plače. Taj zvuk je nekako… nadljudski! Možda se nisam dobro izrazila. Naprosto, plač svinje zvuči previše ljudski, da postaje neljudski! Jako je težak za slušanje.

Ležala je ispred vrata koja je pre toga dobro izgrebala.

„Pa šta je bilo, Gico..?“

Pomazila sam je po glavi i shvatila da joj ništa ne fali. Gica je patila zbog nečega napolju.

Uplašila sam se. Ništa je do tada nije bilo toliko uznemirilo.

Pogledala sam kroz špijunku. Ništa.

Pažljivo sam odškrinula vrata. Nešto je stajalo ispred vrata, kod otirača.

Otvorila sam vrata još malo.

Bila je to svinjska glava. Verovatno kupljena u mesari. Spremna za pečenje.

Tek onda sam ugledala natpis na vratima: crvenom bojom (nadala sam se, u tom trenutku, da nije, ali kasnije sam ustanovila da jeste krv, verovatno svinjska) napisana su tri slova.

P, I, G.

PIG.

„Prase“ na engleskom.

Ni sama ne znam šta mi bi u tom trenutku. Moguće da sam se toliko šokirala da nisam mogla da se dodatno šokiram zbog šoka. Sve sam okrenula na šalu! Umočila sam prst u boju kod slova „G“ koja je kapljala i dodala dva slova: L, E.

LE PIG.

LE PIG.

Znate, učila sam francuski u osnovnoj školi. I mada se danas sećam svega dve-tri reči, često u šali dodajem članove ispred naših reči, kako bi zazvučale francuski.

Tako sam, nesvesno, promenila podtekst ispisane reči. Početnu uvredu (držim svinju u kući, stoga sam ja

svinja) pretvorila sam u nešto sasvim posebno... Sada je ceo moj stan bio svinjac, ali kultivisan svinjac. LE svinjac.

LE PIG.

(LE se čita L. E je nečujno. L pig.)

13

Znate, ljudi vole i da pričaju i da izmišljaju priče. Bila sam svesna da je ova svinjska glava samo početak. Pokušala sam, na nekoliko trenutaka, da zamislim moguće pravce moje storije. Više nije imalo smisla smatrati da će sve biti u redu. Pretpostavila sam da će u nekom trenutku komšiluk napasti Gicu. Možda je i ubiti. To me je strašno rastužilo, ali me je preplašilo ono što bi bilo posle toga. Naprosto, shvatila sam da ja njima to ne bih mogla da oprostim. To bi u meni raslo poput raka... Ili bih digla ruku na sebe ili na njih. Osvetila bih im se.

Mozak mi se toliko zagrejao da više nisam mogla da mislim.

Znate, možda nam, nekad, naprosto nije mesto u nekoj priči. Samo sam htela da što pre izađem iz ove, konkretne priče.

„Gico, uzmi ove kutije i pakuj se."

14

Pakujem: knjige, cd-ove, sećanja, dokumente, oči, sebe, pakujem sve što nađem.

Mene i Gicu čeka dugi put. Gde idemo? Ne znamo.

Pakujem malo paradajza, malo grožđa, nekoliko zrna bibera, toliko mi je ostalo.

Pakujem Sunce, Mesec, oblake, nebo, roletne, daljinski; spakovala sam svetu vodu, ikonu, kandilo, sve što sam našla.

U drugoj sobi, Gica pakuje svoje stvari. Parfem, nebo, lišće, pakuje travu, šešir, štap, sako.

Da bi ispraznile frižider, Gica i ja jedemo sladoled. Ne pričamo dok ga jedemo.

Pakujemo i dan i noć, prozore, zavese, paučinu, svećnjake, pepeljare, tanjire, sećanja, nebo. U stvari, nebo smo već spakovale.

Na prognozi kažu da će dan biti sunčan. Uz malo vetra, sa zapada, i kiše na jugoistoku. To je dobro za nas.

Gica i ja kontrolišemo pasoše.

Još jedino nismo spakovale televizor. Njega ćemo da nosimo u ruci.

Ležim na podu. Pokušavam da zaspim. Gica leži pored mene i ne može da zaspi. Napolju je vedro. Pljušti kiša.

Kako se okrenem na jednu stranu, tuku me ova sećanja. Kada se okrenem na drugu stranu, tuku me ona sećanja. Zar ih nisam spakovala?

Ustajem i kontrolišem da li je sve spakovano.

Sviće. Sunce mi obasjava lice.

Gica i ja napuštamo stan.

Napolju vedro. Poneka kap kiše.

Okrećem se i poslednji put pozdravljam zgradu.

I to je to.

15

Stale smo da se odmorimo tek negde kod Bežanijske kose. Bile smo spore, Gica i ja, pa je trebalo da prođe celi dan da izađemo iz zgrada.

Sele smo ispod dalekovoda i gledale zalazak sunca.

Onda se Gica okrenula i rekla mi:

„Cico, hvala ti na svemu."

Bila sam šokirana. Gica govori. Ne samo da razume, već govori.

„Zamisli, pričali su o tome da me zakolju i razapnu. Zamisli kakav je to svet. Ne znam koji im je kurac."

Prsten raspoloženja

1

Zbog čega su mu dali ime Živko?

Jeste tipično seosko ime, ali u poslednje vreme je sve manje ljudi na selu, svi odlaze, niko više nije zainteresovan da pravi decu, razmišljao je. U ranim dvadesetima istraživao je svoje porodično stablo ali nije uspeo da stigne dalje od pradede. Tata je uvek pričao da im je to ime prvo palo na pamet. Ne postoje slučajnosti, mislio je, iako nije bilo nijednog Živka u familiji.

Doduše, možda on nije dobro poznavao svoju porodicu. Dedi je, nakon rata, bilo dozvoljeno da „baca semenje" po selu, kako bi se nadoknadio nedostatak muškaraca. Živko je zato, za svaki slučaj, zaobilazio žene čak iz okolnih sela.

Imao je uspeha sa ženama. Visok, mršav, pastelna lanena košulja, dva otkopčana dugmeta, crna kosa, krem

pantalone, tanki prsluk, cigareta među prstima nikad do kraja izgorela. Zavođenje je zanat, seksualnost postoji da bi se drugome pružilo uživanje.

A tu je i strah od smrti. Svaki put kada bi ga pobedio – radom, napornim radom na njivi; čitanjem; ili pukim dodirom sa devojkom koja mu se dopadala – strah se uvek vraćao, neočekivano i bez najave. To je uvek bilo u vidu neke simpatične sinegdohe: sveća bi se ugasila na promaji, lamela na autu pokvarila, ljudi nestajali. Na selu je nestajanje, pogotovo sada, kada je mladih sve manje, više nego očigledno: prazna klupa, nova kasirka, zapuštena kuća (je li to opet sinegdoha, mislio je Živko).

Smrt i Živko, Živko i smrt. Bio je ubeđen da ne bi imao taj problem da su ga nazvali drugačije. Ovako, Živko je značio život, posebno veseli život, tako da nije bilo mesta za negativu. Možda je zato voleo seks, privremenu pobedu nad smrću.

Izbegavao je sahrane, ne zato što ih ne voli već zato što nemaju nikakvog smisla – onaj kome se događaj posve-

ćuje odavno je odleteo. Ali posebno je mrzeo svadbe. Valjda zbog vremena... Svaka svadba trajala je čitavu večnost, barem je imao takav osećaj, guzica mu se znojila brzo, pio je više nego što je hteo, govorio više nego što mu prija.

Pa ipak, eto Živka, na magistrali, u autu, daje desni žmigavac, skreće ka kafani „Jagnjilo“ i parkira se. U odelu je, namirisan, sređen, pripremio je kesu sa poklonom i kovertu sa novcem.

Ne ženi se brat svaki dan.

2.

Svadba polako ulazi u drugi sat a Živko ne prestaje da ždere pršutu. Kao da nikada nije probao goveđu! To se ovde, na selu, jede umesto hleba. Valjda mu je dosadno, ne zna šta će sa sobom, a sve devojke za stolom poznaje.

Kolo traje već četrdeset pet minuta. Ne staje! Na drugi pogled, nisu svi u kolu tako veseli. Tu su njegovi roditelji, ujak, stric, tetka. Svaki put kada ih pogleda, deluju umornije, smeškajući mu se pri svakom prolazu.

Ovo je veče viskija. Ne, uopšte nije takvo veče, misli Živko, radi se o tome da je on tako odlučio. Viski „seče", a vino stimuliše. Dosta mu je sopstvenih misli.

I mladenci deluju umornije, čak starije. Ne seća se da je mlada imala tako izraženu boru preko čela. Njegov burazer pod ovim svetlom izgleda mlađe

od nje, a u stvari je stariji osam godina! Neverovatno!

Da mu nisu sipali nešto u piće?

Živko ispija pa naručuje sledeće. Pogledom prati konobara koji nestaje iza šanka i vraća se sa novom bocom Džeka. Ne, nisu mu ništa sipali u piće.

Nešto mu se penje po ruci, dodirujući prste. Živko pogleda u svoju šaku i primeti na srednjem prstu mali, plastični prsten.

„To je prsten raspoloženja."

Pored njega je devojka, plava, sa upaljenom cigaretom u desnoj ruci, pripita, prelepa.

„Ja sam Julija", kaže ali ne pruža Živku ruku, „sa mladine strane. Ja sam sa druge strane brda. Ne znaš me. Uh, žuta. To nije dobro."

Živko pogleda u prsten.

„Naravno, može da bude i gore", kaže Julija i uvlači dim. „Crna."

Živko je zbunjen, posmatra devojku a onda prsten.

„Ja volim da ga zovem osećajni prsten", smeška se Julija.

3

Da nije izgubio sposobnost da pije? Možda samo ne treba da konzumira viski? O tome Živko misli dok se umiva.

„Živko, zar me ne prepoznaješ?“

Zaista ga ne prepoznaje. Stao je tu još dok se drugi put umivao, mislio je da nekoga čeka, a on je u stvari gledao njega.

„Tvoj drug iz osnovne.“

Živko i čovek se grle. Ne može da ga prepozna! Kosa mu je, prerano, osedela, lice se oklembesilo, možda se čak i smanjio. Ne, zaista ga nije prepoznao.

Dok kratko razgovaraju, Živko ga uopšte ne sluša. Posmatra kolo, koje vidi kroz otvor vrata toaleta, kao kroz ključaonicu, i u njemu ljude koje prolaze. Na kratko ugleda roditelje, koji deluju oronulo.

Neko mu je sipao drogu u piće.

4

Nema on problem sa smrću, razmišlja Živko, dok izlazi iz svečane sale. Devojčice na ulazu, sa korpicama prepunim suvih latica, osmehuju mu se. Ma kakva smrt, to nije njegova tema. Samo da dođe do vazduha.

„Odlaziš?“

Živko se okreće, ugleda Juliju koja stoji blizu potoka, još uvek puši, verovatno novu cigaru.

„Ni meni nije dobro“, kaže, „pa sam morala da izađem.“

„Verovatno su mi sipali nešto u piće“, to je prva rečenica koju je izgovorio Juliji.

„Ma daj, to se ne dešava na ovakvim svadbama“.

Upravo tako zvuče njegove misli, ali one skrivene, sa kojima se ne identifikuje često. Kako ona zna šta on misli?

„Nego... ti baš voliš da budeš sam?“, pita ona.

„Ne toliko, ali nešto nije kako treba“, kaže on.

Julija se smeje: „Ma daj, ko tako govori?“

„Živko, Živko!“ čuje se komšijin glas, „moraš da dođeš odmah!“

„Šta je bilo?“ pita Živko, uz nalet anksioznosti koji mu obliva grudi.

„Tvoji roditelji.“

5

Dok trči ka enterijeru svečane sale, Živku u glavi odzvanjaju stihovi – voleo bi da se seti čiji su – *umirali su sasvim barokno...*[2] Unutra, kolo đuska još jače, muzika ne staje; nekolicina starijih ljudi, koje prepoznaje, leže na patosu, okruženi sinovima i kćerima koji pokušavaju da ih probude, dozovu svesti.

Uplašenog Živka odvlače u sobu pored gde, na jednoj sofi, zatiče svoju majku i oca kako leže jedno do drugog, držeći se za ruke. Izgledaju starije nego inače, živi leševi. Dišu teško, mrtvačkim uzdahom, koji Živka u tom trenutku podseća na joga disanje.

Brat već plače; međutim, to nije plač buntovništva, depresije, besa, vezanih ruku – to je plač prihvatanja.

[2] Nedžad Ibrahimović: *Kako umiru roditelji*

Umirali su sasvim barokno...

Da li je moguće da se ovo konačno dešava? Da li je moguće da se ovo dešava sada?

Maštao je o smrti roditelja više nego o svojoj. Valjda jer ih je, u dubini, zaista voleo, iako se nikada nisu dobro razumeli. Znao je da nije mogao da predvidi kako će se to dogoditi.

„Moramo da zovemo hitnu", viče Živko, vadi mobilni telefon.

Otac odmahuje rukom jer smatra da je nepotrebno. Brat ne reaguje, samo plače.

Kako su uspeli da ovoliko ostare za svega par sati?

Živko svejedno zove hitnu pomoć, ali nema dometa, pa da, ovde ispod brda nikada nema mreže.

Majka već krklja, samrtnički, Živko shvata da je to trenutak, dolazi im blizu, pada na kolena, uzima očevu ruku, miluje majku po kosi. Sve što se dalje dešava nije toliko barokno, koliko stereotipno: otac se zahvaljuje, blagoslovi svoju decu, a onda i on i majka umiru istovremeno.

Živko ustaje, zapanjen; ne zna kako da se oseća. Seti se da mu je na ruci još

uvek prsten raspoloženja: trenutno je crne boje.

Živko pada.

6

Budi ga treći bratovljev šamar, uz miris rakije. „Šta ti je bre Živko“, viče brat. „Imaj malo poštovanja za roditelje!“

Živko naglo ustaje, hvata brata za rever: „Kakvog poštovanja? Šta se ovde dešava?“

„Umrli su, bili su stari“, kaže brat, „treba da im organizujemo sahranu tu iza objekta, sad za petnaestak minuta, dok su još živi njihovi prijatelji, da ima ko da dođe da ih isprati“.

Živko steže šaku u pesnicu i nokautira brata.

„Živko, koji ti je...?“, viče brat, držeći se za nos iz kojeg lipti krv. Prsten je sada sive boje.

Živko se unosi bratu u lice, preti mu.

„Šta se bre dešava ovde? Je l’ ovo neka organizacija? Koga ćeš ti da sahranjuješ za petnaestak minuta?“

Brat otvara vrata sale, gde je na nekoliko mesta sličan prizor: roditelji su umrli, ili umiru, dok ih deca oplakuju. Živko posmatra prizor.

Počinje da udara nogom u vrata, lomi ih. Brat ustaje, dolazi do Živka i zagrli ga, Živko plače.

„I zašto ne staje ova prokleta muzika?“ mrmlja Živko.

„To ti je život“, kaže brat.

7

Umio se nekoliko puta a onda je stao: bore se nisu povukle. Nisu „iznikle“ nove, samo su stare postale izrazitije, u predelu usana, očiju i nosa; ostario je. Stigao je na svadbu pre tri sata, a izgleda kao da je tu proveo desetak godina.

Šta se događa? Zašto se ovo događa? Zašto je on još uvek ovde, zašto ne pobegne?

Muzika staje. Živko se trgne, gleda oko sebe, čuje krike, mladine krike. Izleće iz toaleta, prolazi pored kola koje još uvek cupka, bez muzike; trči ka mladoj.

8

Mlada leži na svadbenom stolu, raširenih nogu, beba samo što nije izletela. I pored logičkih nedoumica, Živko shvata da je ona u devetom mesecu trudnoće – a na početku svadbe nije ni bila trudna. Njegov brat se brine, kaže da nema vremena da je vode u bolnicu, srećom doleće jedan poznanik, lekar, ćelav, baca se na posao.

Zašto kolo ne staje?

Živko paniči, boja na prstenu je ponovo siva, opet je anksiozan, gde je onaj viski?

„Imao sam i ja taj", prozbori mu jedan krezubi klinac.

Živko ga posmatra, muzika nanovo kreće.

„Nemoj da se nerviraš", kaže klinac, „To ti je sve život". I pokaže ka kolu, ka mladoj, ka svadbi gde vreme teče munjevito, ne dozvoljavajući gostima da

razmisle o životnim izborima. Živko odgurne klinca jer ga nervira.

Ima li čovek bilo kakvu slobodu volje?

„Postao si stric".

Živko se okreće, iza njega stoji njegov brat, sa bebom u naručju, plače od sreće, njegov brat samo plače i blamira ga, misli.

Živko se osmehne široko, a prsten menja boju u trenutku: sada je ljubičast.

9

Živko uleće u automobil, ruke mu se tresu, stavlja ključ, okreće ga, ali auto ne pali. Udara u volan, izleće iz automobila, pravo na magistralu, pokušava da zaustavi jedan kamion, on trubi i umalo ga zgazi, ugleda jedan auto, maše mu da stane, auto ablenduje ali ne usporava, Živko se ne miče, auto ga zakači, Živko leti četiri-pet metara nazad, ka sali za venčanja. Na trenutak misli da je umro ali shvata da i dalje diše, pridiže se, pipa se po telu, nije ništa slomio, kako je to moguće, to ga svakako manje čudi od ostalih dešavanja, lopata pada pored njega, ugleda noge, Julijine noge.

„Hajde da mi pomogneš“, kaže ona.

10

„Ja sam na svadbu došla u srednjim dvadesetim“, priča Julija Živku, dok odlaze sa lopatama iza objekta. Živko šepa, ipak ga je auto malo udario.

Tamo je nekoliko ljudi već iskopalo humke za umrle, ceremonije su u toku, sveštenici drže opelo, bliski plaču, u redu za čekanje Živko ugleda i svoju porodicu, brata, njegovu ženu, novorođenče, tetke, strine, ujake, na izdisaju, kao i tela roditelja, spremna za pokop. Živko stiska pesnicu, kreće agresivno ka bratu, Julija ga zaustavlja.

„Živko, nemoj, teško im je.“

Živko je posmatra: Julija je lepa, samouverena, autentična, skoro pa savršena žena iz Živkovog zamišljanja.

„Hoćeš li da mi objasniš šta se ovde dešava?“ pita je.

„Šta ti misliš da se dešava? Dobili smo mogućnost da proživimo život

drugačije, sa više suštine. Da ga iskusimo u celosti“, objašnjava.

„Ma šta pričaš, kako je to moguće?“

Julija bi rekla da zna – to govore njene oči.

„A šta ćemo da shvatimo o životu? Ako sve prođe ovako brzo?“ pita Živko.

Utom dolazi na red da se sahrani njegova porodica.

11

Živko baca poslednji pogled na lica roditelja koja zasipa zemlja; razmišlja, možda i nije tako loše što se sve ovako završilo. Nije li, uostalom, kao što je i rekao onaj klinac, život upravo to što se sada dešava na ovoj svadbi, samo bez dosadnih trenutaka, koji čine devedeset, dobro, osamdeset posto života? Postoje neki leptiri koji žive jedva nekoliko sati.

Samo, njemu fale tih dosadnih osamdeset posto. Fale mu, jer on hoće da iskoristi to vreme da razmišlja o onih dvadeset procenata, kao da ta petina života nije dovoljna bez četiri puta više vremena za razmišljanje o njoj. Krivo mu je.

Kakav je to život u koji su stavljeni samo bitni delovi a svi ostali, nebitni, izbačeni? Šta je ovo, holivudski film? I da jeste film, loš je, kao da ga je reži-

rao onaj Indijac, zaboravio mu je ime, filmovi su mu glupi kao noć.

„Vidim, navikao si se. Ili se prsten navikao na tebe."

Julija dodiruje Živku ruku, dodir vrlo brzo prerasta u jači dodir, a ozbiljniji dodir u poljubac. Kakvo opšte mesto, razmišlja Živko, smuvati se na sahrani roditelja, jeres.

12

Vrativši se u svečanu salu – gde kolo ne staje, samo su se promenili ljudi, čak su i muzikanti novi, verovatno su prethodni omatorili – Julija predlaže Živku da se igraju igre opijanja. Živko primećuje da sve u njenom životu ima neki atribut ili predikat: prsten je „osećajan", igra je „opijanja".

„Ne seri, treba ti da se napiješ", kaže Julija, kao da čuje šta ovaj razmišlja i objašnjava mu instrukcije: govoriće ono što nikada nisu uradili, a za sve što jesu, moraju da popiju.

„Evo ja ću prva. Nikada nisam imala trojku", kaže Julija i popije.

Živko ne pije. Julija se smeje.

Kako sada da joj vrati?

„Nikada se nisam drogirao".

Julija se opet smeje i popije.

„Napićeš me", kaže.

Ma ko je ova devojka? Odakle je došla, je li ona stvarna?

„Nikad nisam... Nikad nisam...“

Julija gleda oko sebe. Ne zna šta da kaže. Onda se seti: „Nikada nisam igrala kolo!“

Niko ne pije. Kao po dogovoru, oboje ustaju istovremeno, hvataju se za ruke, priključuju se kolu. Dovoljno su pijani da izdrže dugo. Samo, koliko će zaista vremena proći?

10

Poslednji put kada je pogledao u Juliju – a to je bilo pre nekoliko minuta – imala je mnogo manje sedih vlasi; vrat joj je bio manje ptičiji; bila je viša. A šta je sa njim? O tome ne sme ni da razmišlja.

„Batali to“, govori mu Julija, kao da zaista zna njegov tok misli, „samo igraj.“

Julija i Živko igraju svoje prvo kolo, koje može biti i njihovo poslednje.

Odjednom, Julija izlazi iz kola, Živko kreće za njom, pokazuje mu prstom da prisloni uvo na njene usne. „Slušaj“, kaže, „ja sam jedno veliko opšte mesto. Hoću dete.“

11

Izdržao je da se ne pogleda u ogledalu, čekajući Juliju da izađe iz toaleta. A onda, kada je izašla, još lepša nego ranije, u njemu se opet pojavio neki bes (zbilja, prsten je bio žut) – ili se naprosto otreznio.

Počeo je da je napada: šta ona misli ko je on, kakav je to način, pa nije on mašina, tek su mu umrli roditelji, šta se ovde događa, zašto jednostavno ne napuste ovu svadbu i nastave da žive miran i spor život u njegovoj kući...

„Ja ne idem, ti idi ako hoćeš", odgovara Julija, pomalo uvređeno. „Moje mesto je ovde."

„Ali zašto?" pita Živko.

„Zato što ćemo saznati smisao".

„Čega?"

„Pa smisao života."

„Tako što ćemo ga proživeti za par sati?"

Julija klima glavom.

„Uostalom, ti imaš problem sa smrću“, kaže mu ona dok izlazi. „Evo odličnog načina da to prevaziđeš.“

12

Seks je bio kratak, munjevit, ali sladak, zabavan i nežan.

„Šta misliš“, pita ga Julija dok dolazi sebi, „hoće li biti dečak ili devojčica? Ili blizanci?“

Živko se smeje, gledajući na sat. Sudeći po mladinom porođaju, Julija bi trebalo da se porodi oko 19h, a već je 18h, odavno je pao mrak.

Gde će to desiti? Verovatno u sobi gde su mu roditelji umrli; ili je to previše? Za ovu svadbu, ništa nije previše.

Živko odlazi do konobara da se raspita za prostorije. Konobar, smireno, odgovara da je za porođaj najpogodnija druga soba levo, na spratu.

Živko se vraća po Juliju, kojoj je stomak već kao manja lubenica, hvata je za ruku i nasmejano odlazi sa njom ka sobi.

„Trebalo bi da se venčamo“, kaže ona.

„Kad si mislila?“ pita Živko.

„Možemo za pola sata, posle porođaja. Samo nemoj da me napadaš.“

Živko je poljubi u ruku.

12

Živko i Julija leže na krevetu, zagrljeni, u tišini.

„Koja je poenta?“ pita Živko.

Pitanje nije definisano, ali on zna da ga Julija razume.

„Sve je anomalija“, počinje da govori Julija, a Živkov prsten poprima plavu boju jer ga smiruje njen glas. „Čudo ili anomalija, to je jedno te isto. Znaš li koliko je truda bilo potrebno da život nastane? Zar mora da ima poentu?“

Međutim njegov prsten ubrzo postaje siv.

„Nema poente? To je poenta?“ promrmlja Živko.

Julija klima glavom, nastavlja: „Zato bi bilo dobro da smo nežni, prema samom životu. Nije mu bilo lako da se otcepi iz mraka. Vidiš, mrak je konstanta. Život je anomalija.“

„A Bog?“

Julija se smeje.

„Ne seri“, kaže, prekidajući Živkov bes, „nego pozovi onog ćelavog što je porodio mladu, pucam“.

Živko ustaje naglo. I da hoće, sada ne može da ode.

13

Prolazeći kroz gužvu svadbe, tražeći doktora (verovatno je ostario u međuvremenu, razmišlja), Živko shvata da gotovo više nikoga ne prepoznaje. Ili ih je pokrila gusta, seda kosa, ili su, naprosto, otišli. Razmišlja da izvrši samoubistvo, mada koja je poenta toga kada će svakako umreti za koji sat, koliko je samo pogrešio što je ostao, zaljubio se u Juliju, vodio ljubav sa njom, možda da samo baci prsten, nervira ga što je stalno siv ili crn, pa nije čovek samo jedna emocija!

Obraduje se kada prepozna umornog konobara. Ovaj odmah počinje da mu toči viski, dobro je da se i dalje seća.

„Treba mi doktor", kaže Živko u panici.

Tražeći doktora pogledom, konobar prokomentariše smireno:

„Kakva noć."

„Koliko imam godina?“ pita Živko.

Konobar ga pogleda i kaže:

„Oko pedeset. Možda malo više.“

Živko se nasmeje kiselo, posmatra narod, svi se dobro zabavljaju, razmišlja o onome što je Julija rekla – uprkos haotičnosti događaja, ljudi brinu jedni o drugima, to je zaista tačno. Možda to i jeste smisao? Samo, da li bi do te ideje došao sam, kroz godine, pijući vino na svojoj terasi, stareći postepeno? (Prsten je već žućkasto-zelen, kako ga samo nervira taj prsten!)

U kolu ugleda ćelavog doktora, sa sedim obrvama, Živko potrči ka njemu.

Doktor je malo popio, razmišlja Živko dok se penju ka Julijinoj sobi na spratu. Na šestom stepeniku, klecne mu koleno i zaboli ga donji deo leđa, doktor komentariše da se ne brine za to, za starost nema leka.

14

Darja je veselo dete i, u periodu od 22h do ponoći, Živko i Julija radosno posmatraju njeno rano detinjstvo. Ona voli da trčkara nasmejana po svadbi, ljudi je zadovoljno prihvataju i često darivaju. U tih nekoliko sati, Darja unosi lepu energiju, koja znači i mladima i starima.

Živko i Julija sve manje silaze u svečanu salu, a godine, dane, sate i minute provode dremajući u zagrljaju, sada su znakovi starenja očigledniji i brži, čak su im i glasovi dublji, hrapaviji, a razmišljanja sporija.

Nemiran je, ali više ne želi da dosađuje Juliji sopstvenim preispitivanjima, pa ona mu je žena (u međuvremenu su se venčali) a ne terapeut, ljubavnica ili sveštenik. Pokušava sam sebe da umiri, da bi prsten promenio boju. Šta ako problem nije u prstenu, nego u

njemu? Šta ako je problem u tome što on hoće sve sada i odmah? Pa evo, dobio je sada i odmah, što se onda buni? Ili možda je suviše vezan za svoju verziju života? To bi trebalo da je normalno?

Onda pomisli kako je, možda prvi put u životu, zaista srećan. Pronašao je ljubav, ostavio je trag i ipak donekle hrabro gleda smrti u oči (koja treba da nastupi, računao je, oko dva ujutru). Pita se ko će pre umreti, on ili Julija. Često mu u sećanje dolaze roditelji, čini mu se kao da su još uvek živi i igraju kolo koje, naravno, i dalje traje.

Kako se to desilo? Kako je rešio problem straha od smrti? Nije ga rešio, naravno, još uvek ga oseća, ali ne onako intenzivno kao ranije. Možda je samo stvar u tome da je uradio ono što je zaista hteo? Povezao se sa nekim, preneo svoje gene, zauzeo mesto u lancu (jer mi svi jesmo deo lanca, sviđalo se to nama ili ne)? Samo ko je autor lanca?

Nije mu krivo što neće videti Sunce, smatra da je nemoguće dočekati zoru.

Možda je upravo ovo poenta? Ma dobro, Živko, zašto je toliko bitna ta poenta?

14

Negde oko pola sata nakon ponoći, dolazi mu želja da poslednji put siđe na svadbu. Hodajući stepenicama, shvata da je muzika drugačija; mladi koji prolaze pored njega, ka drugim sobama – verovatno da se drogiraju – neobično su obučeni; vazduh miriše drugačije, mirisom koji on ne razume, zato zaključuje da je njegovo vreme – prošlo. Nije tužan, već mu kroz glavu prolazi citat iz jedne knjige, verovatno od Jursenar, nešto sa zidovima, telima, rukama, zagrljajima...

Ugleda Darju, deluje kao da je tek napunila 16, sporo igra, u zagrljaju jednog momka koji Živku, na prvi pogled, izgleda OK.

Smrt je neizbežna.

15

Na krevetu leže Živko i Julija, iscrpljeni od starosti, spavaju, uskoro će na večni počinak, ali Juliju bude Živkove misli, nemiri u njegovoj glavi koji nikako da se stišaju, Julija pogleda prsten koji je žut, žuto je nemir, Julija desnom rukom hvata Živkovu glavu i nekim čarobnim moćima, koje izvlači iz petnih žila (to je njena poslednja iskra života), počinje da vrti sadržine njegove glave kao centrifugu, ne bi li mu dala psihološko zatvaranje koje mu nije neophodno ali ga Živko „podsvesno" zahteva (Bože koliko je dosadan), *Bogu mora da je nekad dosadno, zbog čega su žene u velikom gradu stalno nesrećne, narkomani su isto što i vernici i zaljubljeni ljudi – svuda vide znake kojih nema, previše je smrti, previše je nestajanja, najveća nepravda života je što ljudi iz naše prošlosti kada smo igrali druge uloge nastav-*

ljaju da postoje, kraj života biće dugačak i mučan najverovatnije izazvan nekom teškom bolešću ali ako je Pluton dobro aspektovan osoba ima filozofski odnos prema smrti, samo optimisti izvrše samoubistvo jer više nemaju snage, čovek ne umire jer se razboleo nego se razboli jer mora da umre, plavi rukohvati, plavi rukohvati, plavi rukohvati, miris šume pred mrak, dodir mamine ruke na njegovom čelu kada je imao temperaturu, bol u kostima, bol i radost postojanja, osmeh, sandale, pesak na stopalima, sline, skije, tvrdoglavost, anksioznost, seks, požuda, ljubili su se i grlili kao da im je poslednji put, simboli, knjige, prašina, voda, sveta voda, kada bi se prostitucija legalizovala kurve bi morale da izdaju fiskalni račun, pahulje koje se jure po jutarnjem vazduhu, ne postoji jedno i fiksno značenje života, misli Julija, naše viđenje se menja iz trenutka u trenutak, isto je i za druge ljude, Živko gleda u svoj prsten dok Julija ovo misli jer čuje njene misli, prsten menja boje kao u diskoteci, a Živko, pre nego što će umreti srećan, izgovara samo jednu rečenicu, to je posle ispričala Julija: „Zato mrzim svadbe, u kurac".

Autor se zahvaljuje

Filipu Vujoševiću
Hristini Mitić
Teodori Filipović
Ljiljani Marinković
Aleksandri Nikolić

Beleška o piscu

Strahinja Savić (Beograd, 1991) diplomirao je filmsku i televizijsku režiju (2014) na FDU. Odbranio je 2021. doktorsku disertaciju *Narativni univerzum Živka Nikolića: identitet-reprezentacija-karnevalizacija,* koja je nagrađena priznanjem „Dr Dušan Stojanović" za najbolji rad iz oblasti teorije filma. Disertaciju pod nazivom *Narativni univerzum Živka Nikolića* objavila je Raška škola 2023.

Režirao je kratkometražne filmove, televizijske i muzičke spotove, televizijske serije, dokumentarne filmove. Za režiju kratkih filmova osvojio je više nagrada: *Tango u tri lika i tri prostora* (2012: XXVI Filmski festival u Herceg Novom – nagrada Živko Nikolić za najbolji kratki film; Dukafest – najbolja režija), *Rujka* (2013: Dukafest – najbolji film; SEEFEST Los Anđeles

– najbolji film; 61. Beogradski festival kratkometražnog i dokumentarnog filma – nagrada Jovan Aćin) i *Devet dana* (2014: SEEFEST Los Anđeles – najbolji kratki film; XXIX Filmski festival u Herceg Novom – nagrada Živko Nikolić za najbolji kratki film). Objavio je naučne radove u časopisima i zbornicima (*Postsećanje i kragujevački oktobar 1941*, Zbornik FDU, 2018; *Arhiviranje sećanja u filmovima Memento i Početak*, časopis Kultura, 2018; *Populism and medievalization of memory,* u okviru zbornika *Situating populist politics: arts & media nexus,* FDU i Clio, 2019; *Prozni i filmski odjeci 1968*, ko-autorstvo sa prof. dr Nevenom Daković, zbornik *Umetnost Živojina Pavlovića: priče, svetovi, medij*i, IKUM i FDU, 2022). Autor je prvog srpskog dokumentarnog serijala o teoriji filma, *Film i teorija* (Brainz televizija, 2021). Radio je i kao filmski kritičar u emisiji Kulturni centar na Radio-televiziji Srbije.

Ovo mu je prva prozna knjiga.

Sadržaj

Kokain i Avelj.....5
Trinaesto prase.....63
Prsten raspoloženja.....101
Beleška o piscu.....143

CIP - Каталогизација у убликацији
Народна библиотека Србије,
Београд

821.163.41-3

САВИЋ, Страхиња, 1991-
Anomalije / Strahinja Savić. - Beograd : Društvo Raška škola, 2024 (Niš : Talija). - 140 str. ; 21 cm

Tiraž 100. - Beleška o piscu: str. 143-144.

ISBN 978-86-80938-14-1

COBISS.SR-ID 150626825